

Ön Lisans Sağlık Hizmetleri Öğrencilerinin Kariyer Kararı Verme Yeterliliği ve Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi

Investigation of Associate Degree Health Services Students' Career Decision Making Competence and Attitudes Towards Nursing Profession

Cemal ÖZALP¹

ÖZET

Amaç: Bu araştırma Ön Lisans Sağlık Hizmetleri öğrencilerinin kariyer kararı verme yeterliliği ve hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla yapıldı.

Gereç ve Yöntem: Araştırma 5 Aralık 2022-15 Ocak 2023 tarihleri arasında bir devlet üniversitesinde araştırmaya katılmayı kabul eden 148 Ön Lisans Sağlık Hizmetleri öğrencileri ile yürütüldü. Verilerin toplanmasında kişisel bilgi formu, hemşirelik mesleğine yönelik tutum ölçeği, kariyer kararı verme yetkinlik ölçeği kullanıldı.

Bulgular: Araştırmaya katılan öğrencilerin %80,4'unun 18-22 yaş aralığında, % 79,1'inin kadın, %53,4'unun 2.sınıf öğrencisi, %43,2'sinin ilçede yaşadığı, %52,2'sinin evde bakım bölümünde okuduğu, %68,9'unun okuduğu bölüme seveerek girdiği, %81,8'inin okuduğu

Anahtar kelimeler: Hemşirelik, meslek tutumu, kariyer kararı, hemşire aday

bölümden memnun, %48,7'sinin öğrenin gördüğü bölümde akademik başarısını iyi olarak değerlendirdiği, %85,1'inin gelecekte yapmayı düşündüğü belirgin kariyer hedefinin ya da planının olduğunu, %87,1'sinin hemşireliğe bakışının olumlu, %85,1'inin hemşirelik mesleğini seçmeyi düşündüğü belirlendi. Öğrencilerinin kariyer kararı verme yeterliliği ve hemşirelik mesleğine yönelik tutum ilişkisi incelendiğinde R değeri 0'dan büyük olduğu ve p değeri 0'dan küçük olduğu için değişkenler arasında pozitif yönlü ilişki bulundu.

Sonuç: Öğrencilerin hemşirelik meslek tercih etmelerinde sosyo-demografik özellikleri önemlidir. Öğrencilerinin kariyer kararı verme yeterliliği ve hemşirelik mesleğine yönelik tutum arasında pozitif yönlü ilişki vardır.

ABSTRACT

Aim: This study was conducted to examine the career decision-making competence of Associate Degree Health Services students and their attitudes towards the nursing profession.

Material and Method: The research was conducted between 5 December 2022 and 15 January 2023 with 148 Associate Degree Health Services students who agreed to participate in the study at a state university. Personal information form, attitude scale towards the nursing profession, and career decision-making competency scale were used to collect data.

Results: 80.4% of the students participating in the research were between the ages of 18-22, 79.1% were female, 53.4% were second grade students, 43.2% lived in the district, 52.2% were studying in home care department, 68.9% were female. 81.8% are satisfied

Keywords: Nursing, profession attitude, career decision, nurse candidate

with the department they are studying in, 48.7% consider their academic success in the department they studied as good, 85.1% have a clear career goal or plan that they intend to pursue in the future, 87.1% have a positive view of nursing. It was determined that 85.1% of them were considering choosing the nursing profession. When the relationship between students' career decision-making competence and attitudes towards the nursing profession was examined, a positive relationship was found between the variables, as the R value was greater than 0 and the p value was less than 0.

Conclusion: Socio-demographic characteristics are important in students' choice of nursing profession. There is a positive relationship between students' career decision-making competence and attitudes towards the nursing profession.

¹ Öğr. Gör., Muş Alparslan Üniversitesi, Malazgirt Meslek Yüksekokulu, Muş/Türkiye, e-mail: cemal.ozalp@alparslan.edu.tr

*Bu çalışma, 17.03.2023 tarihinde INSAC Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Gelişen günümüz dünyasında insanoğlunun kariyer yaşamının bir parçası olması neredeyse kaçınılmazdır. Kariyer yaşamının ve kariyerle ilgili faaliyetlerin insan yaşamının büyük bir bölümünü kapsadığını söylemek yanıltıcı bir ifade olmayacaktır.¹ Salgının ekonomik etkisine maruz kalan ve işgücü piyasasında yetenek kıtlığı, artan mezun sayısı işlerin azalmasına yol açmıştır.² Üniversiteye yerleştikten, okuduktan ve mezun olduktan sonra iş hayatındaki arz ve talep dengesizliği, yüksek işsizlik riski ve olası kariyer seçenekleri göz önünde bulundurularak nasıl bir kariyer yolu izleneceği gibi başka belirsizlikler de baş gösterir.³ Ayrıca üniversite öğrencilerinin kariyer uyum yetenekleri, insanların giderek daha fazla dikkat ettiği bir sorun haline gelmiştir.⁴ Hemşireler, sağlık hizmeti veren en önemli personel grubudur ve herhangi bir sağlık hizmeti ortamında etkili bir sağlık hizmetinin sunulmasında önemli bir role sahiptir.⁵ Mesleğin tarihi geçmişi nedeniyle bir meslek olarak reddedilmiş ve işyerinde hekim yardımcısı olarak kabul edilmiştir.⁶ Bir hemşire, sağlık bakım profesyonellerinin büyük bir bölümünü oluştursa da sağlıkla ilgili politika ve karar verme faaliyetlerinde sınırlı bir role sahiptirler.⁷ Birçok hemşirelik teorisyeni hemşireliği birçok şekilde tanımlamıştır ve Virginia Henderson (1958) hemşireliği “hemşirenin benzersiz işlevi, bireye, hasta veya iyi bireye sağlığa katkıda bulunan faaliyetlerin performansında yardımcı olmaktır” şeklinde tanımlayan hemşirelik teorisyenlerinden biridir.⁸ Hemşirelik günümüzde net bir şekilde tanımlansa da hemşirelik mesleğine yönelik farklı tutumlar bulunmaktadır. Tutum, bir şeyi nasıl algıladığınızın veya anladığınızın bir sonucu olarak oluşan bir fikir, inanç

veya görüntüdür.⁶ Hemşirelik mesleğindeki yüksek belirsizlik ve rol çatışması nedeniyle tutum en önemli kavramdır.⁹ Yüzyıllar süren mücadeleler sonucunda, hemşirelik mesleği yavaş yavaş sadece bir işten tanınmış bir mesleğe dönüştü. Dünyada yapılan çeşitli araştırmalar hemşirelerin mesleklerine yönelik tutumlarının farklı derecelerde olduğunu ortaya koymuştur. Suudi Arabistan'da 346 hemşire ile hemşirelerin mesleklerine yönelik tutumları üzerine oluşturulan bir araştırma, hemşirelerin %33.2'sinin hemşirelik mesleğine yönelik olumlu bir tutum içinde olduğu belirlendi. Türkiye'deki hemşirelerin, %80,6'sının herhangi bir hemşire sendikasına üye olmadığını ve mesleğini aile üyeleri tarafından hemşire olarak seçildiğini göstermiştir.¹⁰

Öğrencilik döneminde meslek tercih sebeplerinin ve mesleki tutumun ortaya konulması ve pozitif yönde geliştirilmesi önerilmektedir.¹¹ Dünya ülkelerinde ve Türkiye'de de sağlık sektörü hızla gelişmektedir. Bu gelişim sağlık insan gücü ihtiyacını gidermek üzere istihdam edilen hemşire sayısında (2015'te 152 803, 2020'de 227 292)¹² hemşirelik okulları ve kontenjanlarında, mezun öğrenci sayılarında¹³ artışa sebep olmuştur. Hemşirelik sektöründeki bu gelişim, meslek tercih sürecinde olan öğrencilerin mesleki tutumlarını ve tercih sebeplerini de etkilemektedir.¹¹ Öğrencilerinin kariyer seçimleri onların memnuniyetlerine ve başarılarına katkı sağlamaktadır.¹⁴ Ayrıca, kariyer kararı verme yeterliliği, hemşirelik öğrencilerinin mesleklerinde memnuniyetleri ile pozitif olarak ilişkilidir.¹⁵ Yapılan araştırmalar mesleğe yönelik tutum, tarihsel, kültürel ve sosyal perspektifler dahil olmak üzere birçok bileşen hemşireliğin profesyonelleşmesi yolunda önemli bir rol oynamaktadır.¹⁶

Yaşlı Bakım ve Evde Bakım Programı mezun öğrencileri, ÖSYM tarafından düzenlenen Dikey Geçiş Sınavından (DGS) başarılı olmaları halinde üniversitelerin; Hemşirelik, Besleme ve Diyetetik, Acil Yardım ve Afet Yönetimi, Fizyoterapi ve Rehabilitasyon, Gerontoloji, Sağlık Yönetimi, Sosyal Hizmetleri bölümlerinde lisans eğitimine devam edebilirler.¹⁷ Hemşirelik, yaşlı bakım ve evde bakım mezunu öğrencilerinin DGS ile tercih edebilecekleri bölümler arasında yer aldığından dolayı öğrenciler kariyer planlamaları incelenmiştir. Diğer bir neden ise hemşirelik bölümünün bakım temeline dayanmaktadır. Bununla birlikte yaşlı bakım ve evde bakım programlarında da bakım konusu ön plana çıkmaktadır.

Bu araştırmanın amacı, ön lisans sağlık hizmetleri öğrencilerinin kariyer kararı verme yeterliliği ve hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarını incelemektir. İlgili literatür araştırıldığında Türkiye’de özel olarak kariyer kararı vermede kendisini yetkin hissetmeyenlerin bu durumlarının hangi faktörler doğrultusunda değiştiğini ve yapılması gerekenlerin neler olabileceğini araştıran sınırlı sayıda araştırmaya rastlanılmıştır. Bununla birlikte literatürde hemşirelik öğrencilerinin ve hemşirelerin, hemşirelik mesleğine yönelik tutumları çokça yer alırken, ön lisans sağlık hizmetleri öğrencilerinin kariyer kararı verme yeterliliği ve hemşirelik mesleğine yönelik tutumları inceleyen araştırmalar sınırlıdır. Bu araştırma ile ön lisans sağlık hizmetleri öğrencilerinin gelecek meslekleri olabilecek hemşireliğe yönelik tutumları üzerindeki etkisine dair önemli bir bakış açısı sunulabilir. Bu araştırmanın sonucunda;

1. Ön Lisans sağlık hizmetleri öğrencilerinin kariyer kararı verme yeterliliği ve hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasında ilişkisi var mıdır?

2. Ön Lisans sağlık hizmetleri öğrencilerinin kariyer kararı verme yeterliliği ile sosyodemografik özellikleri arasında ilişkisi var mıdır?

3. Ön Lisans sağlık hizmetleri öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile sosyodemografik özellikleri arasında ilişkisi var mıdır? sorularına cevap arandı.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Tasarımı

Araştırma kesitsel ve tanımlayıcı türde yapıldı.

Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Araştırma, 5 Aralık 2022-15 Ocak 2023 tarihleri arasında bir devlet üniversitede gerçekleştirildi.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini bir devlet üniversitesine bağlı Meslek Yüksekokulunun Sağlık Bakım Hizmetleri Bölümü’nde 2022-2023 tarihleri güz yarıyılında öğrenimlerine devam eden 205 öğrenci oluşturdu. Araştırmanın örnekleme ise uygun ve ulaşılabilir örnekleme sahip evde hasta bakım ve yaşlı bakım programında öğrenimlerine devam eden öğrenciler oluşturdu. Örneklem genişliğinin belirlenmesinde evrenin bilindiği durumlarda örnekleme dâhil edilecek birey sayısını belirlemek için yapılan güç analizine doğrultusunda 0.5 etki büyüklüğünde, %5 yanlılığı düzeyi ile belirlenen %95 güven aralığında, evreni %95 temsil gücüyle göz önünü alınarak 148 öğrenci araştırmanın örnekleme oluşturdu.¹⁸⁻²⁰

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından oluşturulan Kişisel Bilgi Formu öğrencilerin yaş, cinsiyet, sınıf, ailemin yaşadığı yer, okuduğu bölüm, okuduğu bölüme isteyerek mi girdiği?, bölümde okumaktan memnun mu?,

vb. katılımcının kariyer tercihlerini belirlemeye yönelik toplam 11 soru yer almaktadır.

Hemşirelik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği (HMTÖ): İpek Çoban ve Kaşıkçı tarafından 2010 yılında geliştirildi. Ölçek kişni hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Ölçek; ‘‘Hemşirelik Mesleğinin Özellikleri’’, ‘‘Hemşirelik Mesleğini Tercih Etme Durumu’’ ve ‘‘Hemşirelik Mesleğinin Genel Durumuna İlişkin Tutum’’ alt boyutlarından oluşan toplam 40 sorudan oluşmaktadır. Likert tipi ölçekteki her bir ifade 1’den 5’e kadar puanlanmıştır. Ölçekten puanının yüksek olması hemşirelik mesleğine yönelik olumlu tutumların arttığını gösterir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 0.91 olarak saptanmıştır.

Kariyer Kararı Verme Yetkinliği Ölçeği: Ulaş ve Yıldırım (2016) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 5 faktör ve 45 maddeden oluşmaktadır (Ulaş ve Yıldırım, 2016). Ölçeğin güvenilirliği üç yolla hesaplanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha= 0.97 bulunmuştur. İki yarı test güvenilirliği incelenmiş ve ölçeğin tümü için $r_{xx} = 0.95$ olarak ortaya konulmuş. Alt boyut güvenilirlik katsayıları sırasıyla, iş/meslek bilgisi için Cronbach alfa 0.91 kendini tanıma için Cronbach alfa 0.87, kariyer tercihi Cronbach alfa 0.85, kariyer planı oluşturma Cronbach alfa 0.93 ve mesleki konuları takip Cronbach alfa 0.81 olarak saptanmıştır (Ulaş ve Yıldırım, 2016).

Verilerin Toplanması

Araştırma verileri araştırmacı tarafından toplandı. Araştırmaya başlamadan önce araştırmanın amacı açıklandı ve çalışmaya dahil olmayı kabul eden öğrencilerin onamları alındıktan sonra soru formları araştırmacı tarafından uygulandı. Veri toplama

araçlarının uygulanması yaklaşık olarak 15-20 dk kadar sürmektedir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın yapılması için bir devlet üniversitenin etik kurulundan onay ve kurum izni alındı. Araştırma sürecine başlamadan önce kullanılan ölçekler için ölçeğin yazarından e-posta yolu ile izin alındı.

Verilerin Değerlendirilmesi

Araştırma verileri SPSS 26.0 (Statistical Package for the Social Sciences) paket programı kullanılarak analiz edildi. Ön Lisans sağlık hizmetleri öğrencilerinin kariyer kararı verme ve hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının incelenmesi amacıyla öncelikle verilerin normal dağılım durumu incelendi. Ölçeklerden elde edilen verilere öncelikle normallik sınanması yapılmış ve verilerin normal dağılıp dağılmadığı tespit edildi. Kurtosis ve Skewnes değerlerinin -1.5 ile +1.5 olduğunda normal dağılım olarak kabul edildi.21 Araştırmada yer alan değerlerin -1.5 ile +1.5 arasında olması sebebiyle araştırmada parametrik testler kullanıldı. Öncelikle veri analizinde değerler, ortalamalar, sayı ve yüzde incelenmesi yapılarak betimsel istatistikler tablolatırıldı. İkili bağımsız grup ve normal dağılım gösteren grupların incelenmesinde t testi, normal dağılım göstermeyen gruplarda Bağımsız Örneklem t-testi yapılmış; ikiden fazla bağımsız grup ve normal dağılım gösteren gruplarda Tek Yönlü Anova, kariyer verme yeterliliği ile mesleğe yönelik tutum arasındaki ilişki ise Pearson Korelasyon testi ile yapıldı. Verilerin analizinde anlamlılık düzeyi % 95 güven aralığında ve $p < 0.05$ olarak kabul edildi.

BULGULAR

Araştırmaya katılan öğrencilerin %80,4'unün 18-22 yaş aralığında olduğu, % 79,1'inin kadın olduğu, %53,4'unün 2.sınıf öğrencisi olduğu, %43,2'sinin ilçede yaşadığı, %52,2'sinin evde bakım bölümünde okuduğu, %68,9'unun okuduğu bölüme severek girdiği, %81,8'inin okuduğu bölümden memnun olduğu, %48,7'sinin öğrenin gördüğü bölümde akademik başarısını iyi olarak değerlendirdiği, %85,1'inin gelecekte yapmayı düşündüğü belirgin kariyer hedefinin ya da planının olduğunu, %87,1'sinin hemşireliğe bakışının olumlu olduğu, %85,1'inin hemşirelik mesleğini seçmeyi düşündüğü belirlendi (Tablo 1).

Tablo 1. Ön Lisans Sağlık Hizmetleri Öğrencilerinin Sosyo-demografik Özellikleri

Yaş	n (%)
18-22	119(80.4)
23-28	29(19.6)
Cinsiyet	
Erkek	31(20.9)
Kadın	117(79.1)
Sınıf	
1.sınıf	69(46.6)
2.sınıf	79(53.4)
Ailenin yaşadığı yer	
Köy	41(27.7)
İlçe	64(43.2)
İl	31(30)
Büyükşehir	12(8.1)
Okuduğu bölüm	
Yaşlı bakım	70(47.7)
Evde bakım	78(52.3)
Okuduğum bölüme severek girdim	
Evet	102(68.9)
Hayır	46(31.1)
Okuduğum bölümden memnun musun?	
Evet	121(81.8)
Hayır	27(18.2)
Öğrenim gördüğün bölümde akademik başarınızı nasıl değerlendiriyorsunuz?	
Çok	12(8.1)
İyi	72(48.7)
Orta	56(37.8)
Zayıf	7(4.7)
Çok zayıf	1(0.7)
Gelecekte yapmayı düşündüğünüz belirgin kariyer hedefiniz ya da planınız var mı?	
Evet	126(85.1)
Hayır	6(4.1)
Kararsızım	16(10.8)
Hemşirelik mesleğine bakışınız?	
Olumlu	129(87.1)
Olumsuz	7(4.8)
Bir fikrim yok	12(8.1)
Hemşirelik mesleğini seçmeyi düşünüyor musunuz?	
Evet	126(85.1)
Hayır	22(14.9)

Araştırmaya katılan öğrencilerin HMTÖ'den aldığı puanların ortalaması incelendiğinde kız öğrencilerin puanların ortalamalarının 4.13± 0.603, erkek öğrencilerin puanların ortalamalarının 3.87± 0.644 olduğu belirlendi.

Elde edilen bulgulara göre kız öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlendi. Araştırmaya katılan öğrencilerinin kariyer kararı verme yeterliliği ölçeğinden aldığı puanların ortalamaları incelendiğinde kız öğrencilerinin puanların ortalamalarının 4.13± 0.497, erkek öğrencilerinin puanların ortalamalarının 4.21± 0.354 olduğu belirlendi.

Elde edilen bulgulara göre erkek öğrencilerinin kariyer kararı verme yeterliliklerinin kız öğrencilerine göre puan ortalamalarının daha yüksek olduğu belirlendi. Sağlık hizmetleri ön lisans öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile cinsiyet (p=0.004) ve hemşirelik seçme yönelimleri (p=0.001) arasında anlamlı ilişki bulundu. Ancak Kariyer kararı verme yeterliliği ile cinsiyet ve hemşirelik mesleğine yönelimleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmadı (Tablo 2).

Tablo 2. Ön Lisans sağlık hizmetleri öğrencilerinin kariyer kararı verme yeterliliği ortalamaları ile sosyodemografik özellikleri arasında ilişkisi

Değişkenler	Kariyer kararı verme yeterliliği				Hemşirelik mesleğine yönelik tutum					
	N	X̄	Ss.	t	p	X̄	Ss.	t	p	
Cinsiyet	Erkek	31	4.13	0.603	2.070	0.724	4.13	0.497	-	0.004
	Kadın	117	3.87	0.644			4.21	0.354	0.990	
Hemşirelik mesleğini seçmeyi düşünüyor musunuz?	Evet	126	3.97	0.65	1.89	0.821	4.28	0.308	7.018	0.001
	Hayır	22	3.69	0.57			3.73	0.473		

t: t testi, F: Anova testi

Öğrencinin hemşirelik mesleğine bakışı “olumlu” olan öğrencilerin, hemşirelik mesleğine bakışı “olumsuz veya bir fikri olmayan” öğrenciye göre hemşirelik mesleğine yönelik tutum ilişkisi daha anlamlı düzeydedir (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencinin hemşirelik mesleğine bakışı ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum ilişkisi

Tutum	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	f	p
Gruplar arası	5.376	2	2.688	23.284	0.000
Gruplar içi	16.740	145	0.115		
Toplam	22.116	147			

Not: Veriler homojen olmadığından dolayı gruplar arasındaki anlamlılık eğilimini tespit etmek için Games Howell testi yapılmıştır.

Bakış	X	Ss	p		
Games-Howell	1.00000	2.00000	0.49818*	0.13318	0.019
		3.00000	0.60711*	0.15821	0.006

t: t testi, F: Anova testi

Hemşirelik mesleğine seçme düşüncesi “evet” olan öğrencilerin, hemşirelik mesleğine seçme düşüncesi “hayır veya kararsız olan” olan öğrencilere göre kariyer kararı verme yeterliliği ilişkisi daha anlamlı düzeydedir (Tablo 4).

Tablo 4. Öğrencinin hemşirelik mesleğine seçme düşüncesi ile kariyer kararı verme yeterliliği ilişkisi

Kariyer	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ort.	f	p
Gruplar arası	6.448	2	3.224	8.604	0.000
Gruplar içi	54.334	145	0.375		
Toplam	60.783	147			

Not: Veriler homojen olmadığından dolayı gruplar arasındaki anlamlılık eğilimini tespit etmek için Games Howell testi yapılmıştır.

Hedef	X	Ss	p		
Games-Howell	1.00000	2.00000	0.82381	0.47962	0.286
		3.00000	0.46110	0.20286	0.087

t: t testi, F: Anova testi

r değeri 0’ dan büyük ve p değeri 0’ dan küçük olduğundan değişkenler arasında pozitif yönlü ilişki vardır (Tablo 5).

Tablo 5. Öğrencilerinin kariyer kararı verme yeterliliği ve hemşirelik mesleğine yönelik tutum ilişkisi

	Kariyer	Tutum
Kariyer	r	1
	*p	0.000
Tutum	r	0.397**
	*p	0.000

*Pearson korelasyon analizi.

TARTIŞMA

Kariyer gelişimi doğumdan ölüme kadar bitmeyen bir süreçtir. Yaşadığımız dönemde bireyin bir meslek tercihi konusunda birçok faktör rol oynamaktadır. Kariyer kararı

çocukluktan itibaren başlayıp kişinin hayatı boyunca bitmeyen bir süreçtir. Bireyin kariyer yapma kararı yaşamında aldıkları en önemli mesleki kararlardan biridir.²² Mesleki bakımından uygun kararı vermek bireylerin mesleki performansı ve yaşam boyu hazını etkilemektedir.²³ Küreselleşen dünyada sağlık sektörü hızlı bir şekilde büyüyüp gelişmektedir. Sağlıkta bu değişim, meslek tercihi sürecinde olan öğrencilerin mesleki tutumlarını ve tercih sebeplerini de etkilemektedir.¹¹ Bu noktada hemşireler, yüksek düzeyde hasta bakımı sunmada merkezi bir role sahiptir. Hemşire açığı küresel bir sorundur; DSÖ’ye göre²⁴ 2030 yılına kadar 9 milyon hemşire eksikliği olacak ve bu da hasta sağlığı için büyük bir tehdit oluşturmaktadır.²⁵ Hemşire eksikliği bir çözüm olarak gelecek nesillerin hemşirelik mesleğine alınması önerilmiştir.²⁶ Bununla birlikte öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçmeleri ve elde tutmaları için büyük mücadeleler yapılmaktadır.²⁷ Hemşirelik mesleğinin tercih edilmesinde Sosyo-demografik özelliklerin önemli olduğu bazı araştırma yer almaktadır.²⁸ Yapılan çalışmada sağlık hizmetleri ön lisans öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile cinsiyet (p=0.004) arasında anlamlı ilişki bulundu. Ancak Kariyer kararı verme yeterliliği ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmadı. Karaman ve Aylaz (2020) yaptığı çalışmada öğrencilerin kariyer karar verme yeterliliği ile cinsiyet sayısı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık (p<0.05) belirlendi.²⁹ Güven (2019) yaptığı çalışmada cinsiyet, Hemşirelik Mesleği Tutumu Ölçeği arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır (p>0.05).³⁰ Duru ve Gültekin (2019) yaptığı çalışmada kariyer karar verme yeterliliği ile cinsiyet arasında ilişkiye dayalı anlamlı bir farklılığa rastlandı.³¹ Ulaş Kılıç (2018) yaptığı çalışmada

cinsiyete göre üniversite son sınıf öğrencilerinin kariyer kararı verme yetkinliği düzeylerinde bir fark bulunmadı ($p>0.05$).³² Yapılan araştırmalarda öğrencilerin kariyer kararı verme yeterliliği ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunmasının sebebinin artık günümüzde meslek kararı vermenin önündeki engellerin aşılabılır olduğu düşünülmektedir. Ancak öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile cinsiyet arasında anlamlı ilişki bulunması geçmişten günümüze gelen hemşirelik mesleğinin kadın mesleği olarak bilinmesi ve her ne kadar günümüzde hemşirelik mesleğinde erkekler bulunuyor olsa da geçmişte gelen algıdan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Yapılan araştırmada öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçmeyi düşünmesi ile kariyer gelişimi arasında anlamlı bir ilişki bulunmaz iken hemşirelik mesleğine yönelik tutumu arasında anlamlı bir ilişki bulundu ($p=0.001$). Zencir ve Eşer (2016) yaptığı araştırmada öğrencilerin hemşirelik mesleğini seçme düşüncesi ile tutumu arasında anlamlı ilişki bulundu. Türkiye'deki araştırmalarda hemşireliği seçme durumu doksanlı senelerde daha düşük olup (%18.5-%28.1) iki binli senelerde birlikte artış (%52.7-%59.7) gösterdi. Türkiye dışında yapılan birtakım araştırmalar (%31 ve %34.1) hemşireliği seçme durumunun Türkiye'ye göre oldukça düşük olduğu belirlendi.¹¹ Yapılan araştırmada hemşireliğin öğrenciler tarafından seçilmesi ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumu arasında anlamlı ilişki bulunmasının nedeni hemşireliğin farklı alanlarda çalışma fırsatı ve tatmin edici bir meslek olarak algılanması, iyi bir maaş, finansal güvenlik, kariyerde yükselme fırsatı da motive edici hususlar olduğu düşünülüyor. Hemşirelerin farklı sağlık ve sağlık dışı ortamlarda çalışabilmeleri nedeniyle, iş

bulmanın kolay olduğunu düşüncesine sahip olduğu düşünülmektedir.

Mesleğe başlamadan olumlu tutum içinde olan birey meslekle ilgili unsurlara olumlu etkide bulunmaktadır ve meslekteki başarının en temel noktasıdır.³⁰ Yapılan araştırmada hemşirelik mesleğine bakışı ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum arasındaki ilişki anlamlı olup ($p=0.000$) öğrencinin hemşirelik mesleğine bakışı "olumlu" olan öğrencilerin, hemşirelik mesleğine bakışı "olumsuz veya bir fikri olmayan" öğrenciye göre hemşirelik mesleğine yönelik tutum ilişkisi daha anlamlı düzeydedir. Güven (2019) yaptığı çalışmada öğrencilerin, hemşirelik mesleğine bakışı ile hemşirelik mesleğine yönelik tutumları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulundu ($p < 0.05$). Hemşireliği mesleği isteyen öğrencilerin istemeyen öğrencilere göre mesleğe tutumları daha yüksektir.³⁰ Yapılan araştırmada öğrencilerin hemşirelik mesleğine bakışı ile hemşirelik mesleğine yönelik tutum anlamlı olması hemşirelik mesleğinin gün geçtikçe daha iyi anlaşılması ve daha profesyonelleşme açısından yol kat ettiği düşünülmektedir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, literatürde sınırlı araştırılmış bir konu olduğu için hemşirelik mesleğine yönelik hemşire adaylarının algılarına genel bir bakış sunmaktadır. Bununla birlikte araştırma anket yöntemi ile veriler elde edildiğinden bu tür araştırmaların taşıdığı sınırlılıklar bu çalışmada da geçerlidir, bulgular öğrencilerin beyanları ile sınırlıdır olup genellenemez. Örneklem, gönüllü başvuranlarla sınırlandırılmıştır. Ayrıca, toplumsal ve kültürel faktörler sonuçları etkilemiş olabilir.

SONUÇ

Bu araştırma sağlık hizmetleri ön lisans öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile cinsiyet ve hemşirelik seçme yönelimleri arasında anlamlı ilişki bulundu. Ancak Kariyer kararı verme yeterliliği ile cinsiyet ve hemşirelik mesleğine yönelimleri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmadı. Öğrencilerinin kariyer kararı verme yeterliliği ve hemşirelik mesleğine yönelik tutum ilişkisinde değişkenler arasında pozitif yönlü ilişki vardır. Yapılan araştırma sonuçlarının sağlık sektörü açısından önemli bir bilgi kaynağı olacağı düşünülmektedir. Türkiye’de bu alanda ön lisans programı olan tüm üniversitelerin öğrencilerini kapsayacak şekilde araştırmanın genişletilmesi ileri bir araştırma konusu olarak önerilebilir. Ön lisans öğrencilerinin kariyer kararı verme yetkinliği ve hemşirelik mesleğine tutumlarını ara ara incelemek ve mevcut düzeylerini arttırmak amacıyla üniversitelerin ön lisans öğrencileri için psikolojik danışma ve seminer, konferans ve bilgilendirici toplantılar düzenlenebilir.

Etik Kurul Onayı

Bu araştırma için bir üniversitenin Etik Kurulu'ndan etik kurul onayı alındı (Tarih: 04.12.2022 ve Sayı No: 73215).

Teşekkür

Öğrencilerin katkılarından dolayı teşekkürlerimi sunuyorum.

Çıkar Çatışması

Çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Destek

Yazı için finansal destek alınmadı.

Yazar Katkısı

Fikir kavram tasarımı: CÖ

Veri toplama ve işleme: CÖ

Veri Analiz ve/veya Yorum: CÖ

Literatür tarama: CÖ

Makale Yazımı: CÖ

Eleştirel inceleme: CÖ

KAYNAKÇA

1. Aydın A. Üniversite öğrencilerinin belirsizliğe tahammülsüzlükleri ve psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişkide kariyer kararı verme yetkinliğinin düzenleyici rolü (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, Ankara, Türkiye. 2022.
2. Vande VL, Ryder HF, Best JA. Maximizing career advancement during the COVID-19 Pandemic: Recommendations for postgraduate training programs. *Academic Medicine*, 2021;96(7):967-73. DOI: 10.1097/ACM.0000000000003938.
3. Uzun K, Karataş Z. Predictors of academic self efficacy: Intolerance of uncertainty, positive beliefs about worry and academic locus of control. *International Education Studies*, 2022;13(6):104-116. DOI: 10.5539/ies.v13n6p104.
4. Chen H, Pang L, Liu F, Fang T, Wen Y. Be perfect in every respect": the mediating role of career adaptability in the relationship between perfectionism and career decision-making difficulties of college students, *BMC Psychology* 2022;10:137. DOI: 10.1186/s40359-022-00845-1.
5. Torabzadeh C, Darari F, Yektatab S. Operating room nurses' perception of Professional values. *Nursing Ethics* 2013;26(6):1765-1776. DOI: 10.1177/0969733018772077.
6. Wondwossen LIYA. Assessment of nurses perception towards nursing profession in public hospitals under addis ababa health bureau, Ethiopia. Addis Ababa University (Doctoral dissertation, Master Thesis, Addis Ababa). Back to cited text, 2011;8.
7. Mu J, Yao Y, Cui W, Han D, Yang L. A brief analysis of the historical origin and development of nursing. *International Conference on Education, Management and Social Sciences (EMSS 2018)*.2018.
8. Zeinhom M, Higazee A. Nursing professionalism: A concept analysis. *Menoufia Nursing Journal*, 2020;3(November 2018):63-69. DOI: 10.21608/menj.2018.121319.
9. Rabie T. Construct validity and internal consistency of Hall's Professionalism Scale: tested on South African nurses. *BMC Research Notes*, 2019;12:1-8. DOI: 10.1186/s13104-019-4515.
10. Rekişso AD, Mengistu Z, Wurjine TH. Nurses' attitudes towards the nursing profession and associated factors in selected public hospitals, Addis Ababa, Ethiopia, 2021: A cross-sectional study. *BMC Nursing* 2022;21(1):1-9.
11. Zencir G, Eşer İ. Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumları ile hemşirelik tercihi arasındaki ilişki: Türkiye örneği, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 2016;9(2):30-37. <http://www.deuhyoedergi.org>.
12. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). Türkiye istatistik yılı (2022). Erişim tarihi: 17 Ağustos 2022. <http://www.tuik.gov.tr>.
13. Hemşirelik Eğitimi Derneği (HEMED). Erişim tarihi: 21.10.2014, <http://hemed.org.tr>. DOI: 10.1186/s13104-019-4515-6.
14. Hosseini Marznaki Z, Khanjankhani K, Salisu WJ, Hajhosseini F, Barzegari S. Identifying and ranking the factors affecting the choice of nursing discipline among nursing students in iran: A fuzzy hierarchical analysis. *The Journal of Nursing Research*, 2021;29(5):e171. DOI: 10.1097/jnr.0000000000000449.
15. Jung YM. Educational needs analysis for developing an occupational education program for nursing students: Focusing on nursing students and nursing professionals. *Korean Journal of Adult Nursing* 2018;30(2):136. DOI: 10.7475/kjan.2018.30.2.136.
16. Shohani M, Zamanzadeh V. Nurses' attitude towards professionalization and factors influencing it. *Journal of Caring Sciences*, 2017;6(4):345-357. DOI: 10.15171/jcs.2017.033.
17. Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) (2023). <https://www.osym.gov.tr/TR,25348/2023.html>
18. Cohen J. *Statistical Power Analysis*. Current Directions in Psychological Science 1992;1(3):98101.
19. Murphy KR, Myers B. *Statistical Power Analysis, a Simple and General Model for Traditional and Modern Hypothesis Test*. London: Lawrence Erlbaum Associates; 2004. p.55-68.
20. Çapık C. İstatistiksel Güç Analizi ve Hemşirelik Araştırmalarında Kullanımı: Temel Bilgiler, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2014;17:4.

21. Tabachnick BG, Fidell LS. Using multivariate statistics (6th ed.), Boston: Allyn and Bacon.2013.
22. Öztemel K. Lise Öğrencilerinin kariyer karar verme güçlüklerinin yordayıcıları olarak algılanan sosyal destek ve cinsiyet, Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2013;11(3):241-257.
23. Işık E. Relationship of childhood career development to life satisfaction, and state anxiety. Elementary Education Online 2014;13(2):682-93.
24. World Health Organization (WHO). World health statistics.2016. Erişim tarihi: 28.12.2017, http://www.who.int/gho/publications/world_health_statistics/2016/en/
25. American Association of Colleges of Nursing (AACN). Fact sheet: Nursing shortage.2017 Erişim tarihi: 20.12.2017, <http://www.aacnursing.org/Portals/42/News/Factsheets/Nursing-Shortage-Factsheet-2017.pdf>.
26. Price S, McGillis Hall L, Angus JE, Peter E. Choosing nursing as a career: a narrative analysis of Millennial nurses' career choice of virtue. Nursing Inquiry, 2013;20:305-316. DOI: 10.1111/nin.12027.
27. Glerean N, Hupli M, Talman K, Haavisto E. Perception of nursing profession- focus group interview among applicants to nursing education, Scandinavian Journal of Caring Sciences 2019;33(2):390-399. DOI: 10.1111/scs.12635.
28. İlhan-Erkan S, Yalçın Ayşe S, Sancar B. Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin ebelik ve hemşirelik bölümlerini seçme nedenleri. Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi 2012;1(1):73-90. DOI: 10.1501/Asbd_0000000006.
29. Kahraman F. Hemşirelik öğrencilerinin verilen kariyer kararsızlığı ve kariyer karar verme yetkinliği üzerine etkisi (Yayınlanmamış Doktora Tezi). T.C. İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı, Malatya, Türkiye. 2020.
30. Güven ŞD. Lise son sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi: Nevşehir ili örneği. Turkish Journal of Clinics and Laboratory, 2019;10(1):6-11.
31. Duru H. Lise öğrencilerinin mesleği olgunlukları, kariyer kararı verme güçlükleri ve kariyer kararı verme öz yetkinlikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). T.C. Bursa Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, Bursa, Türkiye. 2019.
32. Ulaş Kılıç Ö. Üniversite son sınıf bilgilerinin kariyer kararı verme yetkinliği düzeylerini etkileyen değişkenler. OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi, 2018;9(16):248-275. DOI: 10.26466/opus.462704.